Thema 1: Innovaties in de onderwijsinstellingen: van experiment naar verankerde praktijk

Verantwoordelijk domein

Leren(d) Transformeren (LT), themaleider Sewdath Ritoe.

Context

Binnen Npuls werken we *evidence-informed* aan de transformatie van het vervolgonderwijs. Vanuit het domein Leren(d) Transformeren is een onderzoeksbudget beschikbaar van €100.000 voor een nog te vormen onderzoeksteam dat onderzoek doet naar de vraag hoe innovaties succesvol landen in de lespraktijk en in professionaliseringstrajecten van mbo-, hbo- en wo-instellingen.

Aanleiding

Innovatie binnen het onderwijs is niet nieuw. De druk op instellingen om continu mee te bewegen is dat wel — en juist daarin blijkt duurzame verankering in de praktijk nog vaak tekort te schieten: instellingen zijn goed in starten, maar minder goed in borgen. De Nulmeting transitiemonitoring (DRIFT, 2026) laat zien dat ambities en beleid zich sneller ontwikkelen dan de doorwerking in de onderwijspraktijk. Innovaties blijven vaak steken bij een kleine groep koplopers — de stap naar bredere toepassing lukt structureel niet (R4D/HundrED, 2023). Bovendien worden innovaties vaak omarmd op basis van populariteit in plaats van bewijs van effectiviteit, waardoor een solide basis voor bredere toepassing ontbreekt (Garg & Bakker, 2025).

Een aspect dat hierin belangrijk lijkt, is hoe de professionalisering is ingericht. Hierbij vatten we de term ‘professionalisering’ breed op: van georganiseerde trajecten tot informeel leren en collegiale uitwisseling op de werkvloer. Juist die laatste vormen blijken het meest effectief, maar krijgen de minste ruimte (Kennisnet, 2022). Docenten willen samen innoveren, maar de complexiteit ervan vraagt lef, loslaten en ondersteuning die niet altijd beschikbaar is (Korsmit, 2023). In het hoger onderwijs blijkt collectieve kennisuitwisseling actief te moeten worden georganiseerd, zodat professionalisering niet blijft steken bij het individu maar bijdraagt aan bredere onderwijsvernieuwing *(Stevens et al.,2024).* Meer inzicht in wat werkt en wat niet werkt is nodig — en juist omdat dit vraagstuk in mbo, hbo en wo op vergelijkbare manieren speelt, is een gezamenlijke aanpak essentieel.

Het thema: van experiment naar verankering in de praktijk

Hoe zorgen we dat innovaties in de lespraktijk — of het nu gaat om een nieuwe didactische aanpak, een EdTech-toepassing of een vernieuwende manier van samenwerken in een team

— niet blijven steken bij enthousiaste koplopers, maar ook landen in de dagelijkse praktijk van andere docenten? Hoe nemen we de kennis daaruit op in professionaliseringstrajecten? En welke leeropbrengsten leveren innovatieve aanpakken uiteindelijk op voor lerenden?
Uiteindelijk gaat het erom wat al die vernieuwingen opleveren voor lerenden. Het NRO constateert dat bij de meeste innovaties onduidelijk blijft of ze werken en of ze ook in andere contexten werken, waardoor systematisch bewijs over leeruitkomsten schaars is (NRO, 2024). We nodigen onderzoekers uit om vanuit minimaal één van de volgende invalshoeken bij te dragen:

- **Opschaling voorbij de koplopers.** Welke factoren (op het niveau van docent, team en/of instelling) zorgen ervoor dat vernieuwingen breed landen in een instelling of team en welke factoren staan dat juist in de weg?
- **Professionalisering die landt.** Onder welke condities zorgt professionalisering ervoor dat innovaties ook daadwerkelijk beklijven in de dagelijkse lespraktijk — en wat belemmert dat nu?
- **Wat levert het op voor lerenden?** Op welke manier en onder welke condities dragen innovaties in lespraktijk of professionalisering bij aan betere leeruitkomsten?

Literatuur

DRIFT (2026). *Nulmeting transitiemonitoring –in opdracht van Npuls (Concept, op te vragen via onderzoek@npuls.nl)*.

Flam, R., Schmitt, L., Magat, J., Umoren, I., Dean, R., Hankinson, U., Sahib, K., & Smith, E. (2023, 13 december). Scaling education innovations: Lessons from the 2023 HundrED Innovation Summit. Results for Development. https://r4d.org/blog/scaling-education-innovations-lessons-from-the-2023-hundred-innovation-summit/

Garg, M., & Bakker, T. (2025). Evidence-informed evaluatie van EdTech (3E). Npuls.https://npuls.nl/_assets/81bac500-d478-47b5-ab71-110ff90e5e95/Nederlandse%203E%20Raamwerk.pdf

NRO (2024). Inzicht in onderwijsvernieuwing 2024: Call for proposals. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. https://www.nro.nl/calls/inzicht-in-onderwijsvernieuwing-2024

Kennisnet (2022, 1 juli). *Inzichten uit onderzoek en praktijk naar effectieve professionalisering leraren - Kennisnet*. https://www.kennisnet.nl/onderzoek/inzichten-uit-onderzoek-en-praktijk-naar-effectieve-professionalisering-leraren/

Korsmit, C. (2023). Stuiter, bouw & gooi! De perceptie van mbo-docenten op innoverend vermogen en wat bijdraagt aan de ontwikkeling hiervan. Landstede Groep. https://www.landstedegroep.nl/media/h30b1kcc/korsmit-c-2023-stuiter-bouw-gooi-de-perceptie-van-mbo-docenten-op-innoverend-vermogen-en-wat-daaraan-bijdraag.pdf

Stevens, T. M., Day, I. N. Z., den Brok, P. J., Prins, F. J., Assen, H. J. H. E., ter Beek, M., Vermunt, J. D. (2024). Teacher professional learning and development in the context of educational innovations in higher education: A typology of practices. *Higher Education Research & Development*, 43(2), 437–454. https://doi.org/10.1080/07294360.2023.2246412